Skolinspektionen

Mörbylånga kommun
kommun@morbylanga.se

Beslut

Datum 2026-10-28
Dnr 2026:6671
Sida **1** (**12)**

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete för att uppmärksamma och förebygga frånvaro vid Färjestadens skola i Mörbylånga kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Färjestadens skola avseende arbetet med att uppmärksamma och förebygga frånvaro i årskurserna 4–6.

För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

1. I vilken utsträckning skapar rektorns styrning förutsättningar för ett frånvaroförebyggande arbete i skolan?

2. I vilken utsträckning använder skolenhetens personal arbetssätt som möjliggör tidig upptäckt av frånvaro?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Inom varje område bedöms om kvalitetskriterierna uppfylls i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja kvaliteten inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Färjestadens skola i följande utsträckning:

Rektorns styrning av det frånvaroförebyggande arbetet

Rektorns styrning skapar i flera delar förutsättningar för ett frånvaroförebyggande arbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

• Rektorn behöver utveckla arbetet med att följa upp och analysera frånvaro på en övergripande nivå.

Personalens arbete för att tidigt uppmärksamma frånvaro

Personalen arbetar i flera delar för att uppmärksamma tidiga tecken på frånvaro, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

• Arbetet med samverkan behöver utvecklas ytterligare så att flera perspektiv används i det frånvaroförebyggande arbetet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 28 april 2027 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2026:6671) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Rektorns styrning av det frånvaroförebyggande arbetet

Här bedöms hur rektorn styr och leder skolenheten för att skapa förutsättningar och strukturer för ett frånvaroförebyggande arbete. Det handlar om arbetet med att följa upp och analysera frånvarostatistik för att kunna urskilja mönster och risker att rikta det förebyggande arbetet mot. Det omfattar också att utveckla och förankra gemensamma förhållnings- och arbetssätt samt att skapa förutsättningar för samverkan mellan olika personalgrupper. I detta ingår en tydlig roll- och ansvarsfördelning i arbetet med att motverka frånvaro. Rektorns arbete med att identifiera behov av kunskap och kompetensutveckling om frånvaro samt genomföra insatser för att tillgodose dessa ingår också.

Skolinspektionen bedömer följande:

Rektorns styrning skapar i flera delar förutsättningar för ett frånvaroförebyggande arbete, men utvecklingsområden finns.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn och biträdande rektorn, lärare, representanter för elevhälsan samt rektorns svar på skriftliga frågor och inskickade dokument.

Uppföljning och analys av frånvaro

Rektorn följer kontinuerligt upp frånvaro på individnivå och analyserar mönster och risker men analysen på övergripande nivå är begränsad. Grunden för uppföljningen är de uppgifter som lärarna registrerar i skolenhetens digitala system när elever är frånvarande. Alla elevers frånvaro följs upp regelbundet veckovis inom arbetslagen. Lärarna går då igenom hur frånvaron ser ut för varje elev och söker mönster kopplat till

exempelvis vissa ämnen och veckodagar. I de fall det är mönster som lärare reagerar på, till exempel ströfrånvaro eller upprepad frånvaro en viss veckodag, signalerar lärarna detta till elevhälsoteamet där rektorn ingår. Vid två tillfällen per termin följer rektorn tillsammans med personal ur elevhälsan upp och kartlägger frånvaro för elever vars frånvaro överskrider 15 procent. Vid dessa tillfällen analyserar de mönster i frånvaron för respektive elev som till exempel frånvaro vissa veckodagar, i särskilda ämnen eller om det är ströfrånvaro. Analysen görs främst på individnivå, även om det förekommer att vissa mönster på gruppnivå identifieras. Ett exempel på det är att rektorn har identifierat att en klass hade högre frånvaro i ett specifikt ämne. Analysen visade att det berodde på att elever upplevde otrygghet i samband med att de behövde cykla till en annan skola och att inte alla elever vågade cykla själva. Rektorn genomförde då insatser som innebar att eleverna cyklade tillsammans och personal mötte upp eleverna vid den andra skolan. Rektorn har också identifierat högre frånvaro hos en grupp flickor och utifrån orsakerna till detta vidtagit åtgärder. Utöver uppföljningen på individnivå, där det även förekommer att mönster på gruppnivå identifieras, genomför inte rektorn någon systematisk analys av frånvaron på övergripande nivå.

Förutsättningar för ett gemensamt arbete

Rektorn skapar rutiner med tydlig roll- och ansvarsfördelning i det frånvaroförebyggande arbetet. Skolenhetens rutiner finns dokumenterade och är väl kända för samtlig personal och det framgår vem som ska göra vad i frånvaroarbetet. Rutinerna innebär att lärare ska registrera all frånvaro och sen ankomst för varje lektion i skolenhetens digitala plattform, och även ange om det är anmäld eller oanmäld frånvaro. Vid oanmäld frånvaro ska någon ur lärarnas arbetslag ringa upp vårdnadshavare senast klockan 8.45. När eleven kommer tillbaka, även efter kortare frånvaro, ska läraren välkomna eleven tillbaka. Rutinerna omfattar även hur lärarna ska hantera oroväckande frånvaro. Enligt skolenhetens rutin ”Så arbetar vi” innebär oroväckande frånvaro att det finns en risk för att frånvaron påverkar elevens kunskapsutveckling negativt. När en lärare uppmärksammar sådan frånvaro ska enligt rutinen vårdnadshavaren kontaktas av mentorn under den första veckan. Vidare ska elevhälsan enligt rutinen följa upp elever med en frånvaro över 15 procent två gånger per termin och då sammanställa kända fakta om frånvaron samt vid behov vidta åtgärder. Rutinerna för frånvaroarbetet förankras hos personalen genom att rektorn återkommande informerar om dessa i olika sammanhang som till exempel på arbetsplatsträffar och i samband med läsårsstart. Lärarna har också diskussioner om rutinerna i arbetslagen för att öka den gemensamma förståelsen. Nyanställd personal får del av de skriftliga rutinerna.

Rektorn utvecklar gemensamma arbets- och förhållningssätt i det frånvaroförebyggande arbetet. Rektorn har infört ett arbetssätt som går ut på att bygga relationer med elever och vårdnadshavare genom bland annat kontinuerliga dialoger. I samband med att elever är frånvarande för lärare dialoger med eleverna och vid behov även med vårdnadshavare. Även personal ur elevhälsan för dialoger med elever och vårdnadshavare vid sådana situationer. För att skapa goda förutsättningar för dessa dialoger har rektorn infört ett flerlärarskap där lärare bland annat delar på mentorskap. Detta gör att dialoger med eleverna kan föras av flera olika lärare utifrån vem som passar bäst och eleverna har flera olika lärare de kan vända sig till. Det medför också att personalen har ett gemensamt ansvar för alla elever. Rektorn följer upp att skolenhetens rutiner, arbetssätt och förhållningssätt tillämpas. Detta görs genom att rektorn tillsammans med en av de biträdande rektorerna regelbundet deltar i arbetslagens möten samt genom observationer på lektioner och på raster. På så sätt får rektorn en lägesbild och en uppfattning om hur de gemensamma arbetssätten tillämpas.

Samverkan ingår i arbetet med att motverka frånvaro, men förutsättningarna för samverkan mellan olika personalkategorier är inte alltid tydliga. Arbetslagen har ett tydligt mandat och ansvar att uppmärksamma frånvarande elever och att vidta åtgärder kopplat till detta. En stor del av det frånvaroförebyggande arbetet förväntas ske genom lärarnas professionella bedömningar och i det kollegiala arbetet inom arbetslagen och lärarna förväntas vidta åtgärder i de fall de uppmärksammat tendenser som kan leda till problematisk frånvaro. Enligt skolenhetens rutiner och arbetssätt ska elevhälsan vara ett stöd till lärarna i arbetslagen när lärarna själva bedömer att de inte når längre i sitt arbete. Det är upp till arbetslagen att avgöra när de ska kontakta elevhälsan och när i processen detta sker. När ett elevärende går till elevhälsan ska, enligt rutinerna, ansvarig mentor delta i ett möte med elevhälsan för att ge sin bild av situationen. Vid dessa möten är tanken att samverkan mellan elevhälsan och lärare ska ske. Förutsättningar för samverkan finns således, men det är inte helt tydligt när i processen samverkan ska ske.

Kunskap och kompetensutveckling

Rektorn uppmuntrar personalen att medverka i kompetenshöjande insatser men följer inte systematiskt upp behovet av kompetensutveckling kopplat till det frånvaroförebyggande arbetet. Rektorns inventering av behov av kompetensutveckling generellt är kopplad till det systematiska kvalitetsarbetet och sker genom bland annat medarbetarsamtal och vad som framkommer från arbetslagen och elevhälsan. Rektorn uppmuntrar personal att delta i kompetensutvecklande insatser, men inte specifikt utifrån identifierade behov av kunskap kopplat till det

frånvaroförebyggande arbetet. Läsåret 22/23 genomförde rektorn en kompetensutvecklingsinsats där elevhälsans personal läste litteratur om frånvaro mot bakgrund av att det på skolenheten fanns elever med problematisk frånvaro. Rektorn följde då upp insatsens effekter vilket ledde till att arbetssätt kopplat till frånvaro, som att till exempel föra samtal i ett tidigt skede med elever som varit frånvarande, implementerades. Efter det har inga kompetensutvecklingsinsatser genomförts då rektorn bedömt att de inte har någon problematik med frånvaro. I samband med granskningens genomförande har rektorn emellertid börjat undersöka behovet av ett samtalsstöd för lärare i deras kontakter med elever och vårdnadshavare när de uppmärksammat risker för att utveckla problematisk frånvaro.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att följa upp och analysera frånvaro på en övergripande nivå.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att uppföljningen av frånvaro huvudsakligen genomförs på individnivå. Rektorn genomför inte någon systematisk analys av frånvaron på övergripande nivå, även om vissa mönster på gruppnivå ibland identifieras. Att inte analysera frånvaro på övergripande nivå medför en risk att eventuella mönster inte identifieras och förklaras. Det leder i sin tur till att eventuella risker kopplade till frånvaro, som kan utgöra grund för ett frånvaroförebyggande arbete på övergripande nivå, inte uppmärksammas.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att systematiskt följa upp och analysera frånvarostatistik och andra relevanta underlag så att mönster på övergripande nivå kan identifieras och förklaras. I detta ingår att analysera eventuella skillnader mellan exempelvis olika klasser, ämnen, flickor och pojkar samt över tid. Dessa mönster kan sedan jämföras med andra resultat, som exempelvis kunskapsresultat och resultat kopplade till trygghet och studiero. På så vis kan eventuella risker på övergripande nivå identifieras och sedan utgöra grund för det frånvaroförebyggande arbetet.

Personalens arbete för att tidigt uppmärksamma frånvaro

Här bedöms arbetssätten som används i det frånvaroförebyggande arbetet vid skolenheten. I detta ingår hur personalen arbetar för att uppmärksamma och hantera tidiga tecken på frånvaro. Hur samverkan faktiskt bedrivs samt om och hur gemensamma förhållnings- och arbetssätt tillämpas ingår också. Ytterligare en del är att olika perspektiv synliggörs i

det praktiska arbetet med att motverka frånvaro. Det gäller både olika yrkeskategoriers perspektiv och hur elevernas perspektiv tas tillvara.

Skolinspektionen bedömer följande:

Personalen arbetar i flera delar för att uppmärksamma tidiga tecken på frånvaro, men utvecklingsområden finns.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare, representanter för elevhälsan och elever samt rektorns svar på skriftliga frågor och inskickade dokument.

Uppmärksamma och hantera frånvaro

Lärarna tillämpar arbetssätt som möjliggör att tidiga tecken som kan leda till problematisk frånvaro uppmärksammas och hanteras. Rutinerna för att registrera frånvaro och sen ankomst är väl implementerade och följs av lärarna. Varje arbetslag har upparbetat ändamålsenliga arbetssätt för hur rutinerna ska utföras. Till exempel säkerställs att någon i personalen ringer vårdnadshavare vid oanmäld frånvaro innan klockan 08.30 genom att lärarna inom arbetslagen kommunicerar med varandra i chattgrupper. Även elever som är frånvarande senare under dagen uppmärksammas genom denna chattgrupp. Lärarna hälsar alltid eleverna välkommen tillbaka när de varit frånvarande och frågar hur eleverna har haft det. I det frånvaroförebyggande arbetet har lärarna, beroende på situation, ett samtal med eleverna i samband med att de har varit frånvarande för att ta reda på om det är något i elevens skolsituation som påverkat frånvaron. Lärarna arbetar även systematiskt med att tidigt uppmärksamma tecken på att frånvaron riskerar att bli problematisk. Exempel på sådana tecken är problem i relationer med andra elever eller personal, elever som är ensamma på raster, ofta är trötta under skoldagen, har ströfrånvaro eller är frånvarande utan att vara sjuka. I de fall en lärare uppmärksammar något tecken tar läraren upp detta med kollegorna i arbetslaget. Inom arbetslaget diskuterar och beslutar lärarna vilka insatser som behövs för att förhindra att frånvaron blir problematisk. Att skapa goda relationer med vårdnadshavare och elever är också en del i lärarnas arbete med att förebygga frånvaro. Det sker bland annat genom att lärarna tidigt har kontakt med både elever och vårdnadshavare när elever har varit frånvarande. En del i det relationsskapande arbetet är också delat mentorskap, som leder till att det finns flera lärare som har särskilt ansvar för och kontakt med eleverna. Detta använder lärarna aktivt i det frånvaroförebyggande arbetet genom att till exempel anpassa vem som för samtal med elever och vårdnadshavare utifrån vilken lärare som har bäst förutsättningar att föra dessa samtal.

Samverkan och olika perspektiv

Lärarna samverkar systematiskt inom arbetslagen, men det varierar i vilken omfattning och när samverkan sker mellan lärare och elevhälsans professioner i det frånvaroförebyggande arbetet. Lärarna samarbetar inom sina respektive arbetslag när de uppmärksammar tendenser till problematisk frånvaro. Om lärarna inom arbetslaget behöver stöd meddelar de rektorn eller elevhälsans personal som då involveras i ärendet. Enligt de rutiner och arbetssätt som tillämpas för frånvaroarbetet är det upp till varje arbetslag att avgöra när elevhälsan ska involveras i arbetet kopplat till en elev. Det medför att samverkan mellan lärare och elevhälsans professioner inte alltid sker i det förebyggande arbetet utan först när frånvaron blivit problematisk och att flera perspektiv därmed inte alltid tillvaratas. Enligt representanter för elevhälsan finns det exempelvis frågor som ställs i samband med frånvaroutredningar som skulle vara värdefulla att ta upp tidigare. Det handlar exempelvis om sådant som rör klassrumssituationen, elevens sociala situation och elevens upplevelse av studiero. Representanter för elevhälsan uppger att i de fall denna kartläggning har gjorts i ett tidigare skede har åtgärderna som genomförts varit mer effektiva än när de skett i ett senare skede.

Elevernas perspektiv i frånvaroarbetet

Rektorn och skolenhetens personal inhämtar elevernas perspektiv i arbetet med att förebygga frånvaro på individnivå men elevernas perspektiv används inte systematiskt i arbetet med att motverka frånvaro på övergripande nivå. Elevernas perspektiv inhämtas i samband med utvecklingssamtal där frånvaron för respektive elev ses över och hur den sett ut för den föregående terminen. Vidare pratar alltid lärarna med eleverna i samband med att de uppmärksammar tidiga tendenser till frånvaro om vad som orsakar elevens situation. När en elev till exempel har ströfrånvaro har mentorn ett samtal med eleven för att ta reda på om det är något som kan underlättas för eleven i skolan. Det som framkommer i samtalen diskuteras inom arbetslaget för att få en helhetsbild av elevens situation. I de fall som lärarna tar stöd av elevhälsan förmedlar alltid lärarna vad som tidigare framkommit i dialogen med eleven. Även personal från elevhälsan för samtal med eleven i syfte att hitta lösningar på elevens situation när de blivit involverade. Det förekommer även att personalen ser mönster i det som tas upp i elevsamtalen, och då använder informationen på övergripande nivå. På en övergripande nivå inhämtas elevernas synpunkter i elevenkäter som ingår i rektorns och arbetslagens arbete med trygghet och studiero som har koppling till arbetet med att motverka frånvaro. Det är emellertid inte tydligt om trygghetsresultat kopplas till en övergripande frånvaroanalys.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Arbetet med samverkan behöver utvecklas ytterligare så att flera perspektiv används i det frånvaroförebyggande arbetet.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att samverkan i det frånvaroförebyggande arbetet på individnivå huvudsakligen sker mellan lärarna inom arbetslagen. Elevhälsans professioner involveras i arbetet med att motverka frånvaro i olika skeden av processen, vilket medför att de inte alltid är delaktiga i arbetet med att förebygga frånvaro. I vissa fall är de delaktiga först när frånvaron redan blivit problematisk för en elev. Detta medför en risk att viktiga perspektiv på elevens hela situation inte beaktas i arbetet med att förebygga frånvaro.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att utveckla arbetet med att tidigt involvera olika kompetenser i det förebyggande frånvaroarbetet. På så sätt underlättas arbetet med att skapa en helhetsbild av elevens situation och de orsaker som finns till frånvaron redan i ett tidigt skede. Det ger i sin tur en grund för att bedriva ett förebyggande arbete för att förhindra att problematisk frånvaro uppstår.

På Skolinspektionens vägnar

X Sarah Vinterlycka

Beslutsfattare
Signerat av: Sarah Vinterlycka

X Christoffer Martinelle

Föredragande
Signerat av: Christoffer Martinelle

I handläggningen av ärendet har även undervisningsrådet Malin Lundquist deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 9, 10 och 25 §§

4 kap. 4 och 5 §§

7 kap. 17 och 19 a §§

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Färjestadens skola den 8–9 september. Besöket genomfördes av utredaren Christoffer Martinelle och undervisningsrådet Malin Lundquist. Utöver det genomfördes kompletterande intervjuer digitalt den 15 och 22 september.

Färjestadens skola är en kommunal grundskola för förskoleklass och årskurserna 1–6 som leds av en rektor och två biträdande rektorer. På skolenheten går cirka 550 elever varav cirka 250 elever i årskurserna 4–6.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En intervju med rektorn och biträdande rektor samt en kompletterande intervju med rektorn.
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med representanter för elevhälsan
- En kompletterande intervju med representant för elevhälsan
- Intervjuer med elever
- Dokument som begärts in från huvudmannen
- Rektorns svar på skriftliga frågor

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.